

Öregszer, talán már meg is öregedtem. Évek óta foglalkoztat a miértek búvköre. Leginkább az, hogy miért a vadászat és még inkább a vadgazdálkodás töltötte ki az életemet. Őszinte percemben önmagammal szemben is elismerem – amit korábban észre sem vettem –, hogy a család és más lényegi életelek rovására éltem meg hivatásomat, szenvedélyemet.

Most, mikor már van időm „körbenézni magamon” érzem, hogy családom megértő és elfogadó viszonyulásához képest a környezetemhez tartó-

kát, madarat és minden állatot és növényt fel akartam fedezni. Köveket, rovarokat, madártollakat és szinte mindent gyűjtöttem.

A vadhoz, ezen belül – különös véletlen folytán – az őzhöz kötődő „első érintést” a kilencedik életévemben élttem át.

Egy augusztus eleji nap kora reggelén a Bodrog folyó Lebug nevet viselő horgászhelyéről – szokásomhoz híven – elindultam kószálni. Apám nem szólt rám. Tudta jól, hogy „rossz pénz nem vész el”. A hegy felé indultam. A szőlő-

nekik. Az első volt az „Öreg”, a másik a „Dalia”. Az Öreg hamar elfáradt. Gyakran hátrahőkölt, és düleddt szemmel, lógó nyelvvel lihegett. A Dalia eközben táncolt, erejét fitogtatva. Azon kaptam magam, hogy sajnálni kezdtem az Öreget. Legszívesebben megakadályoztam volna az újabb összecsapást. De bátorságom nem volt hozzá. Nem mertem mozdulni. A Dalia nagy lendületet véve rárontott az Öregre. De valamit elvethetett, mert az Öreg térdre rogyva kitért az ütközés elől, miközben nyársait a Dalia oldalába vágta. A Dalia meg-

tőle fácánfarktollakat és egy sörétes löszert kilőtt hüvelyét. Piros papírhüvely volt, rézkupakkal. Az illata elvarázsolt. Oly sokat szagolgattam, hogy szinte patronfüggővé váltam. Még az iskolába is magammal vittem, persze dugva, nehogy elvegyék.

Gyermekkorom legnagyobb meglepetéseként éltem meg, mikor apám egy vadászpuskával a kezében érkezett haza. Boldoggá tett, hogy ő vadász lett. Türelmetlenül vártam minden alkalmat, hogy vele mehessek. Cipeltem a nyulakat és fácánokat, tapostam a mocsárban a kacsákat hajtván. A hajnali felkelés sem volt terhemre, csak mehessek. Nyári szünidőben kotlóstyúkokkal fácáncsibét neveltem, és közben már a fegyverekkel is szoros barátságot kötöttem. „Kis vadórként” dolgoztam végig a nyarakat.

Legnagyobb izgalmat mégis az őzek hajnali és esti megfigyelései során élttem át. Csak nagy ritkán lőtt apám őzbakot, de annál több időt szánt megismerésükre. Folyton okított, amit egy idő után számon is kért, mint egy jó tanító. Aztán elérkezett az idő, amikor már tölem várta az első megállapításokat. Igyekeztem a tanultaknak megfelelően értékelni a látottakat. Ő olykor kijavított, helyesbített, máskor megerősített és megdicsért. A vadászatok során jelenlétemben – gondolom, máskor is – következetesen betartotta a vadászat valamennyi írott és íratlan szabályát. Bizonyára törekedett példát állítani számomra.

Elérkezett május 20-a, születésem 13. évfordulójának napja. Délután özet lesni indultunk. A vadászterület határútnál álltunk félre a kocsival. Gyalog indultunk tovább egy faszor mentén, a terület belseje felé. Mintegy 500 méterre lévő magaslesre készültünk felülni. Alig indultunk el, mikor a szomszéd területről – lőtávon belül – egy őzbak váltott át hozzánk. Lehúzódtunk egy fa tövére, takarást keresve. Távcsövünkön keresztül néztük a felénk közeledő őzbakot.

– Mit látsz? – kérdezte apám.

Tudtam a dolgom – rövid mérleget után mondtam:

– Középkorú, hatos bak, vékony, gyöngytelen szárákkal, rövid ágakkal. Ilyenekre szoktuk mondani, hogy örökös közepes. Vagyis lehető is, meg nem is, az életkortól függően.

Apám meghallgatta mondandómat, majd golyós fegyverét felém nyújtva, mondta:

– Ma van a születésnapod, ha úgy látod, hogy a bak lehető, akkor fogadd el ajándékomul, és lödd meg.

Elöntött a vadászsláz, szívem és agyam már-már a fájdalom határán dübörgött. A céltávcső keresztje az őz oldalán táncolt, miközben égett az

A gyökerekig leásva

zó emberek mily széles skálán reagálják le személyemet. Akadnak, akik azonosulva, elismerően, olykor méltóan közelednek felém. Ők kevesen vannak. Mások spontán rácsodálkozással, értetlenül, a normális emberi értékrenddel ellentétesnek ítélve, különként tekintenek rám. Ők vannak talán a legtöbben. És akadnak, akiken látszik, hogy szeretnék hasonlóan megélni életüket, de nem képesek rá, vagy nem merik megtenni azokat a lépéseket, melyek kikerülhetetlenek a beteljesedéshez. Ezért ők hűvös közönnyel, távolságtartóan viselkednek velem szemben, amiből azonban felsejlik az irigység szaga.

E tapasztalatok mérlegelésre, önvizsgálatra készítetnek. Meghoztam a döntést: leások a gyökereimhez, és megkeresem a „miért”-ek eredetét. Vadásztársaimnak szánt gondolataimban a vadászathoz, ezen belül meghatározóan az őzhöz köthető sajátos viszonyom eredetét kutatom.

Kezdhethetném azzal, hogy felmenőim generációkon keresztül erdész-vadász dinasztiák fényében örökítették reám e nemes szenvedélyt. De ha ezt tenném, hazudnék. Nem volt olyan szerencsém, mint gr. Széchenyi Zsigmondnak, aki az anyatejjel szívta magába a vadászat és a természet iránti elkötelezett szenvedélyt.

Őseim között volt cukrász, állomásfőnök, geológus és még sok más tevékenységet folytató becsületet, tisztelgetélt polgár. Apám sem volt vadász gyermekkorom első szakaszában, csak a 60-as évektől vadászott. Szendvélyllyel járt horgászni, ahova rendszerint magával vitte két fiát. Míg testvérem egész napokat képes volt a bot mellett ülni, addig én félóra elteltével kószálni indultam. Csak évek után tudatosodott bennem, hogy ezek a csavargások valójában cserkelések voltak. A megismerés, a felfedezés vágya készítetett rá. Tücsköt-bogarat, gylkot-bé-

sőket elhagyva, egy műveletlen, apró bokrokkal tarkított, füves parlagföldhöz értem, mikor gyors vágásban két őz közeledett, egyenesen irányomba. Ösztönösen a fűbe hasaltam. Az őzek közvetlenül előttem, pár méterre, egy bokor körül körbe-körbe futva hergelték egymást. Játsszanak – gondoltam. A mesékből és képekből már tudtam, hogy az őzeknél a lány a suta, a fiú – mely szép formás agancsot visel a fején – a bak. Az „én őzeim” közül az egyik suta volt, a másik bizonyára bak. Kéteyleim abból eredtek, hogy az agancsa nem a rajzok szerinti volt, hanem csak egy rövid, nyársszerű csontocska. Amíg a lánykát kecsesnek és energikusnak, addig a fiút merev mozgású és fáradékony őznek láttam. A bak lógó nyelvvel, lihegve követte, üzte a sutát. Ennek látványa képezte ítéletem alapját. Játsszódásuknak egy harmadik őz megjelenése vetett véget. Az új jövevény egy igazi mesebeli őzbak volt, szép agancs-al a fején. A két bak feszes állásban méregette egymást, úgy, mint a kocma előtt a legények, mielőtt egymásnak esnek. A bakok végül nagy lendülettel rontottak egymásra. A suta közben eloldalgott. A küzdelem hosszan és kegyetlen elszántsággal folyt. Bennem a félelem és a kíváncsiság vívta egymással a harcát. Testem remegett, fogam vacogott. Felváltva surkoltam mindkettőnek. Mindig a vesztesre álló-

Első őzbakom

görmeydt, levegő után kapkodott. Nagyon fájhatott neki, ami menekülésre készítette. Az Öreg röviden követte, majd visszafordult, és lerogyva feküdt bele a fűbe. Kisvártatva a suta is megjelent, közeledett a bakhoz. Egy ideig álldogált, majd ő is elfeküdt.

Remegő lábbal tettem meg első lépéseimet, óvatosan, hogy ne zavarjam őket. Visszaérve a vízpartra elmeséltem a történeteket. Apám és bátyám csodálkozással hallgatta. Büszkeség töltött el, hogy olyat láttam, amit ők még soha.

Mély nyomot hagyott bennem, örök emlékké vált. Álmaimban és a lesen ülvé maig leperegnek előttem az akkor történtek képei.

Gyermekkoromban az utcánkban lakott egy vadász. Zöld posztóruhában, bőrcsizmában és fácántollal díszített kalapban járt. Hegyesre pödrott bajsa volt, és a puskája mindig ott lógott a vállán. Látványa hatással volt rám. De nem csak én éreztem így, a lányok és asszonyok is visszafordultak, ha meglátták. Vártam, hogy újra láthassam, de csak az őzes történetem birtokában vettem a bátorságot, hogy megszólítsam. Elmeséltem neki az élményemet. Ő megsimogatta a fejem, majd megkérdezte:

– Szeretnél vadász lenni?

Emlékszem, hogy mikor kimondtam az igent, a szívem kétszer erősebben és hangosabban kezdett verni. Kaptam

egész testem. Már éppen az elsütőbilentyűhöz ért az ujjam, mikor jéghideg vízzel nyakon öntött a gondviselő. Hiszen ez nem az a helyzet, amit apám eddig tanított és demonstrált nekem az őz vadászatáról...! Ő hasonló helyzetben nem gondolna a vad elejtésére. Ez az őz a szomszéd területéről jött át, ráadásul itt álltunk, szinte a határvonalon. Ilyen esetben a regula nem engedélyezi a lövést. Még az is lehet, hogy az őz nem élte végig az ifjúkort.

– Miért mondja apám, hogy lőjem meg? – ha tudom, hogy ő nem tenné...

Ezek és ilyen gondolatok nyargalásztak agyamban, miközben apám sürgetően súgja a fülembe, hogy „lőjed már, mert mindjárt visszamegy a szomszéd-ba”. Ránéztem apámra, és az arca helyén egy krampusz képe rajzolódott ki, aki minden igyekezetével törekszik rávenni a bűnbe esésre.

Leengedtem a fegyvert, és felé nyújtottam.

– Nem akarom most ezt a bakot meglőni – mondtam. Érzelmek jelzését nélkülözve, szótlánul vette át tőlem. Felállt – a bak elugrott.

Elindultunk a magasles felé, és felmásztunk rá. Sok mindenről beszélünk, de a történetek miértjéről nem.

Sem akkor, sem később, egyikünk sem tette fel a kérdést, hogy miért.

Tizennyolc éves koromat betöltve, hamarosan megválthattam az első vadászjegyemet. Ezt követően további hat év elteltével lőttem meg első őzbakomat üzekedésben, szép emlékéü vadászaton, apámtól kapott ajándékként. A bak elejtésének évében hivatásos vadász lettem, és az elkövetkezendő évben vadász-kísérőként átéltem az első őzbak meglövésének felelősségét, egyben felemelő érzését.

Apám túl korán, 62 évesen hagyott el bennünket. A végzetes betegség könnyörtelen volt. Utolsó beszélgetésünk-kor kezemet kezébe véve, mélyen a szemembe nézve felidézte azt a bizonyos, mindaddig szótlanságra ítélt közös élményünket.

– Tudod, fiam, az akkor, ott a te próbatételed volt. – Majd könnyekkel küszködve folytatta:

– Akkor én már tudtam, hogy a vadászat nem a hobbid, hanem a hivatásod lesz.

Az egykoron megtörténtek abban a pillanatban teljesedtek ki, és váltak kettőnk kapcsolatának örök mementőjává.

Papp István

Hivatásos vadász-ként kísératomben vendég által lőtt első őzbak

Dr. Egyed István díjat kapott Zilai János

A Dr. Egyed István Alapítvány kuratóriuma a 2014–2015-es évben a Dr. Egyed István-díjat Zilai Jánosnak, a Gemenc Zrt. nyugalmazott fővadászának ítélte oda.

Zilai János életművével a magyar gyakorlati vadgazdálkodás egyik jelentős személyisége.

Pályaválasztását alapvetően meghatározta a családi szakmai vonal, a Gemencen, Góga területen töltött gyermekévek, melyek megszerették vele a természetet, a vadgazdálkodást. Iskolai befejezése után, 1971-ben került Gyulajra gyakornoknak, majd 1974-ben Gemencre költözött, ahol szakmai pályafutása alatt sokat tett a tájegység vadgazdálkodásáért.

Gemencen kezdett el vérebekekkel foglalkozni. Régóta tagja a Magyar Véreb Egyesületnek, amelynek máig meghatározó, karizmatikus tagja. Később Jakab kutyájával nemzetközi sikereket is elért, elismert nemzetközi bíró lett.

Mint igazán elhivatott szakember, kiválóan megtanult németül, folyamatosan képezte és máig képezi magát. Mindezek mellett meghatározó tagja volt a gemenci lövészcsapatnak is, folyamatosan biztos, jó lövészteljesítményével húzta a Gemenc Zrt. és annak jogelődjének csapatát az érmes helyezések felé.

1988-ban – ha rövid időre is – az akkori Budavidéki Erdőgazdasághoz, Galgamácsára került, ahol új tapasztalatokat szerzett, melyeket eredményesen használt fel, mikor újra Gemencre került 1991-ben.

Nem telt el sok idő, és 1995-ben Karapancsára kerül fővadásznak. Sok és jelentős súlyú vadgazdálkodási fel-

adatot kellett megoldania ezen a területen: a vadkármelegelőzés terén komoly eredményeket ért el, az előírt gímszarvas-apasztási terveket is felelősséggel, magas szakmai színvonalon végrehajtotta.

Ezen a vadászterületen, Karapancsán lövette 2006-ban azt a 14,01 kg agancssúlyú bikát, amelyet máig emleget, és mely pályafutása legnagyobb és legjelentősebb trófeája volt.

Zilai János életével, elhivatottságával, szakmai hozzáértésével nagyon sok jó barátot, követőt szerzett, az ágazatban sok szakembernek a példaképe. Jellegetes megjelenésével, mindemellett bölcs szerénységével külföldön és belföldön egyaránt ismert ember lett. Túlzás nélkül állítható, hogy a magyar és gemenci vadgazdálkodás megtestesítője, rek-lámhordozója.

2010-ben került át a Gemenc Zrt. Béda területébe, ahol a Karapancsán gyűjtött tapasztalataival folytatta fővadászi munkáját, majd 2015-ben nyugállományba vonult, de az erdő-től, a vadtól nem távolodott el, hiszen munkája volt az élete.

A Dr. Egyed István Alapítványt 1999-ben hozták létre dr. Egyed István barátai, munkatársai és a vadászszakma képviselői.

Az alapítvány célja, hogy elősegítse a magyar vadgazdálkodás szakemberképzését, elismerje az oktatásban és tanulásban kiemelkedő teljesítményt nyújtó pedagógusok és diákok teljesítményét. Az alapítvány továbbá kiemelten támogatja, elismeri a vadgazdálkodásban elért kimagasló eredményeket.

Gemenc Zrt.